

SUNUŞ

YOKTAN GELEN: ANDRÉ LAKS'IN DÖRT ÖNERİSİ

HAKAN YÜCEFER

BUNCA YIL SONRA NEDEN ŞİMDİ?

Burada çevirisi sunulan metin, Fransa'nın önde gelen klasik filologlarından André Laks'ın 2002 yılının sonlarında olumsuzluk kavramıyla ilgili bir kolokyumda, Sokrates-öncesi düşünce bağlamında olumsuzun ne anlama geldiğini tartıştığı bir konuşmanın 2004'te kitaplaşmış hâli. Yayınlanışının üzerinden yirmi yıl geçmiş bir felsefe tarihi çalışmasıyla karşı karşıyayız. Bazı durumlarda yirmi yıl felsefe tarihçiliği açısından göz ardı edilebilir bir süredir: Alanda büyük gelişmeler yaşanmamış, tartışmaların “koordinatları” aynı kalmış, problemleri ele alma biçimimiz değişmemiştir. Ama bazı durumlarda da okuma ve yorumlama tarzımızda öylesine keskin değişiklikler olur ki yirmi yıl önce yapılmış çalışmalar zaman aşımına uğramış, büsbütün aşılmış gibi gelir. 2004'ten

bu yana, aralarında bizzat Laks'ın da yer aldığı bir grup klasik filolog ve felsefe tarihçisi yaptıkları yeni edisyonlar ve yorumlarla “Sokrates-öncesi” denen döneme ait düşünürler karşısındaki tutumumuzu neredeyse baştan sona değiştirdiler. Dolayısıyla, konu Sokrates-öncesi olunca 20-30 yıl önce yazılmış bir metin gerçekten de başka bir çağa aitmiş gibi gelebiliyor.

Peki bu kitap? Açıkçası Sokrates-öncesi dönemde olumsuzlukla ilgili bu kısacık kitabın da eskimişlikten gelen bir yıpranmadan payını aldığı söylemeliyim. Laks'ın Parmenides'i ve onun ardından gelen düşünürleri okurken yirmi yıl öncesi için bile fazlasıyla yerleşik, geleneksel, çoktan eleştirilmeye başlanmış bir yorum çerçevesi içinde hareket ettiğini öne sürmek yanlış olmaz. Dahası var. Büyük olasılıkla başta bir konuşma metni olarak tasarlandığı için, *Boşluk ve Nefret* taslak olmanın ötesine pek geçemiyor: Laks'ın yazdıkları genel bir dağınıklıktan bir türlü kurtulamıyor, ilginç fikirler geliştirilmeden bırakılıyor, önemli noktalara değinilip geçiliyor, düşünürler dengeli bir dağılım içinde ele alınmıyorlar (örneğin Leukippos birkaç sayfada geçirilirken metnin yarısından çoğu Empedokles'e ayrılmış durumda). O hâlde “neden bu metin?” diye sormak için sağlam sebeplerimiz varmış gibi görünüyor. Laks'ın çetrefilli dilinin ya-